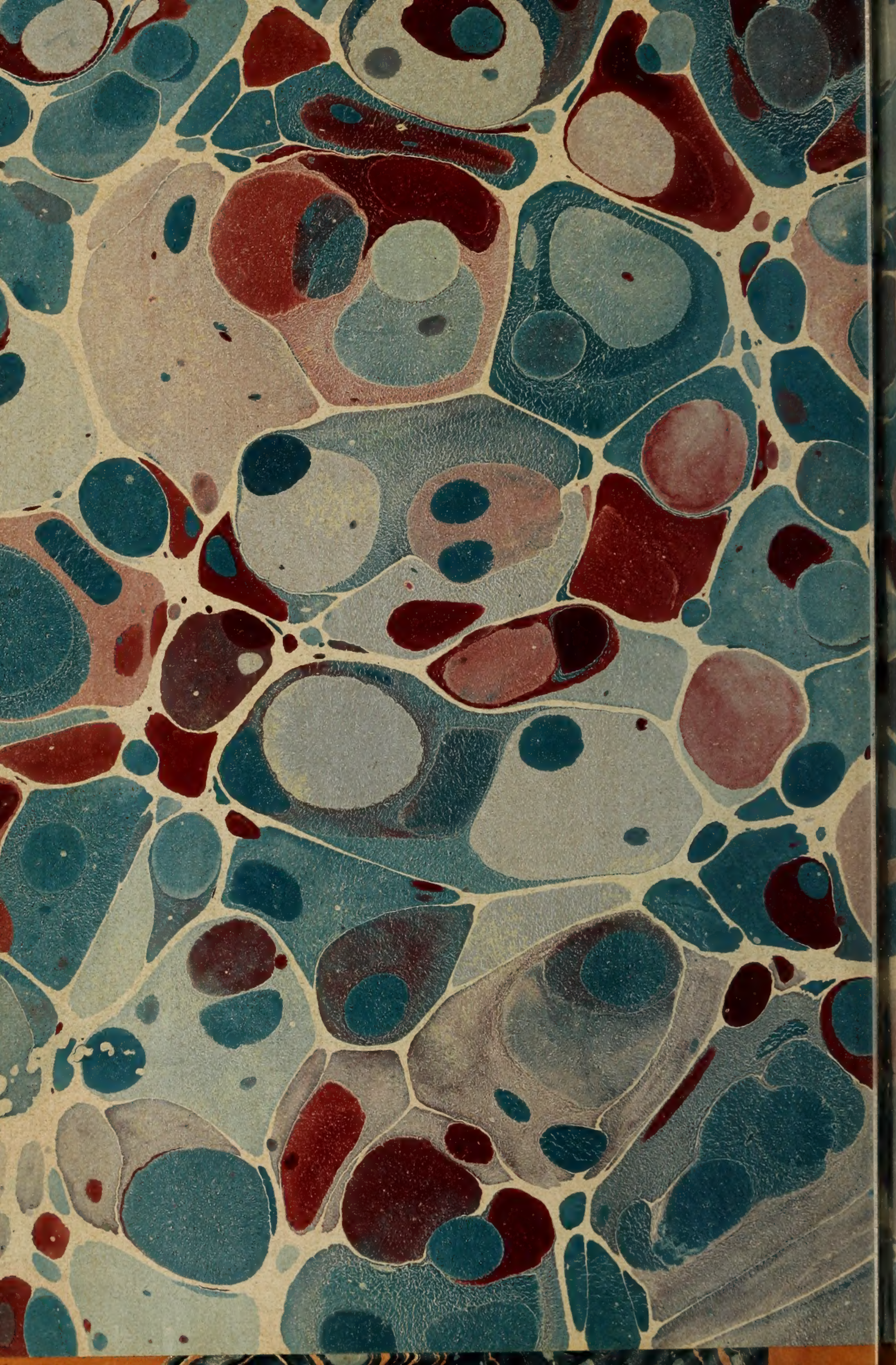
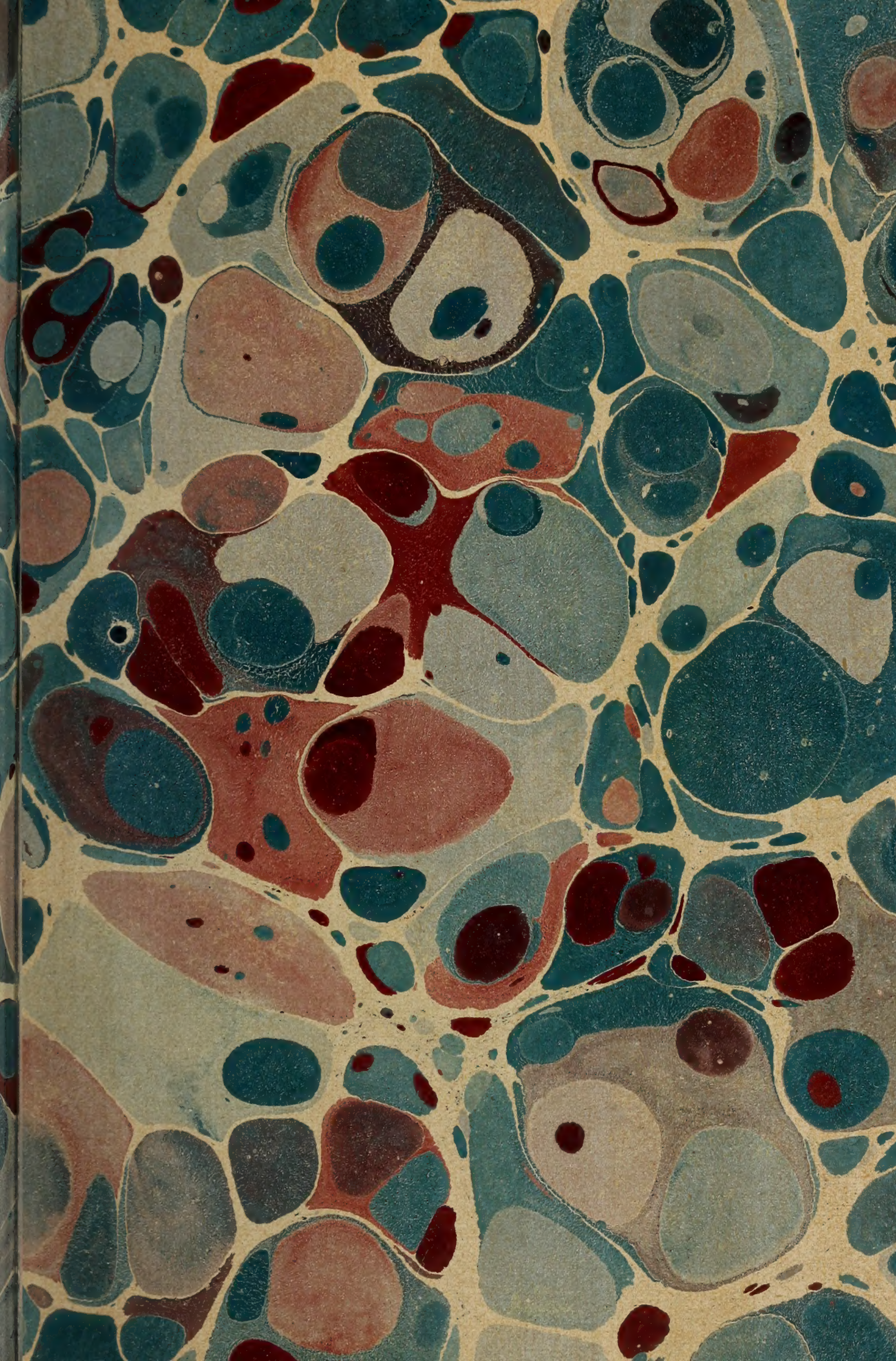
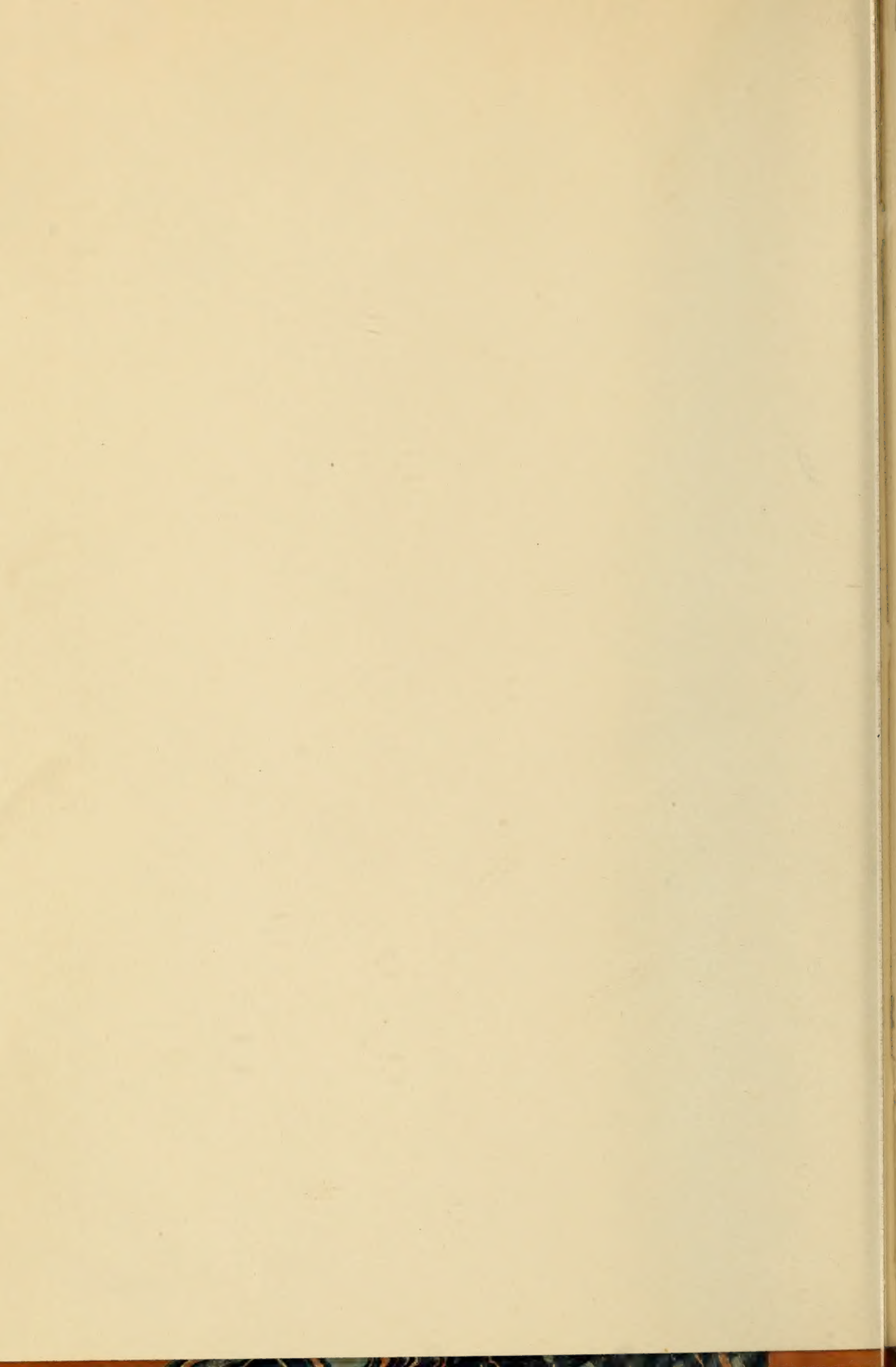

3 1761 07458884 9

VALDEMAR RØRDAM

DEN GAMLE KAPTAJN

ANDET BIND

VALDEMAR RØRDAM

DEN GAMLE KAPTAJN

FORTÆLLINGER FRA VOR SIDSTE KRIG

ANDET BIND

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

FORLAGETS BOGTRYKKERI
1906

LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO

INDHOLD

SKANSE TO

Det drøned over Bælt og Sund,
bestandig disse dumpe Brag,
der genlød i Ens Hjærteslag
og mørknede hver Arbejdsstund,
ja, fyldte selve Nattens Blund
med Angst og onde Drømme.
Og Mennesker, og Jord og Vand,
alt skjalv derved, alt Danmarks Land
lå vågent som i Feberbrand
og følte Blodet strømme.

Dog, sprang der så fra Sundveds Kyst
et Ildglimt over Vig og Våg,
og klang så på vort eget Sprog
et Kampråb af en Tordenrøst,

Det drøned over Bælt og Sund,
bestandig disse dumpe Brag,
der genlød i Ens Hjærteslag
og mørknede hver Arbejdsstund,
ja, fyldte selve Nattens Blund
med Angst og onde Drømme.
Og Mennesker, og Jord og Vand,
alt skjalv derved, alt Danmarks Land
lå vågent som i Feberbrand
og følte Blodet strømme.

Dog, sprang der så fra Sundveds Kyst
et Ildglimt over Vig og Våg,
og klang så på vort eget Sprog
et Kampråb af en Tordenrøst,

da kom det som en tvefold Trøst
i denne tvefold Kvide.
Og Danmark smilte, sorrigfro:
Dær talte Skanse Nummer to,
den bragtes endnu ej til Ro,
endnu kan Løven bide. —

Det var et sælsomt elsket Sted,
den Skanse — elsket, ikke blot
af dem, der såe, den sloges godt,
men mest af dem, der selv var med.
Tit klang, trods Farer og Fortræd,
glad Latter i Barakken,
som da en Dag med Bjørnespring
blandt Folk, som aned ingenting,
den tykke Jærnovn sprang omkring
med en Granat i Nakken.

Dog lo de ej den Dag de såe
det favnetykke Blokhustag

med Bjælker, Jord og Gråstenslag
glat gennemskudt som muggent Strå.
Den svære Dør sprang op påskrå
som af et Jordskælv rystet:
Blandt spildt Tobak og knuste Glas
lå Lig. Og Voldby, Skansens Bas,
sad stum, sad stendød på sin Plads
med Hagen ned mod Brystet.

Selv Anker stod bedøvet dær
ved dette frygtelige Syn.
Saa rynked han de tykke Bryn,
han vidste, hvad hans Mod var værd.
Barsk råbte han: „Gør Orden her!
Hvad mon I venter efter?“
Nuvel, Konstablerne, de sprang,
hans riflede Kanoner sang,
og snart var Skansen nok engang
godt vågen og ved Kræfter.

Det var just Ankers Kunst og Magt:
Hvor dybt end Lykkens Kviksølv sank,
han stod der lige bred og rank
i mandig Skønheds mørke Pragt
og målte Faren med Foragt,
han lod sig aldrig slappe.
Det tordnede, hans Høvdingbud,
hans Øjne lyste ved hvert Skud,
han stod og lo som Kampens Gud
i luvslidt Løjtnantskappe.

Han var kun glad, når Skanse to
ret vakte Fjendens Raseri.
Da gik de andre Skanser fri,
da fik i Dagevis de Ro.
Da sværmed i hans Hulebo
Granaterne som Bier.
Da gik det los. Det var at slås,
når han alene skød for os
og hævded tre Kanoners Trods
mod fjorten Batterier.

Stumt lå de andre Skanser hen,
og deres tapre Folk fornam
den tvungne Tavsheds bitre Skam.
Her var der Kamp, man skød igen,
man blev de små bestandig, men —
man skød, man kunde svare.
Den ene Ting betyder alt.
De faldnes Tal blev aldrig talt.
Hvor Anker havde smilt og kaldt,
dær fandtes ikke Fare.

Da segned han med blodigt Sår,
de såe hamført til Sønderborg
og havde gærne grædt af Sorg:
Nu veed kun Gud, hvordan det går,
og hvadslags Kommandør vi får!
Ja, det var triste Tanker.
Så kom han da derud, den ny,
en Castenschiold fra Borreby.
Hvad kendte han til Blod og Bly?
Hvad var han, mod en Anker?

En køn stilfærdig ung Student.
Man smilte spotsk i Skanse to:
Han måtte helst gaa hjem i Ro
og få Studerelampen tændt! —
Men før den første Dag var endt,
fik Visen andre Toner.
Helt trøstig nikked fler og fler:
Ja, når det gik på den Manér!
Han var en riflet Officer,
han kunde med Kanoner.

Det var en Lyst at se, hvor snildt
han gik og retted Skytset ind,
og traf, trods Røg og Sidevind.
Den Mand såe nødig Krudtet spildt:
Og dog, så roligt og så mildt
han talte til dem alle.
Trods al den Helveds Damp og Støj,
han fandt et Smil, han fandt en Spøg,
som var det bare Snavs, der fløj,
og Larmen kun en Skralde.

Da sigted de fra Tyskens Bred
på Staden, og han råbte vredt:
„Lad nu dog Anker hvile lidt!
Skyd Salver, Folk! Ret så, bliv ved,
dær trak vi dem den rette Led,
        vi er her for at bides.“
Og Vagt blev holdt ved Nat og Dag
med glatte Lag for glatte Lag.
„Den Anker, han forstår sit Fag!“
        sa Tyskerne hinsides.

„Den Castenschiold står hvor han står,“
sa Skansen. „Vi har set det tit:
Han smider Frakken nok så frit
og rydder selv et Skydeskår
så trygt som i sin egen Gård
        bag Grav og grønne Volde.
Han byder sig trods Rang og Stand
det samme som den simple Mand.
Han kunde styre Folk og Land,
        ham vil vi godt beholde.“

Og de beholdt ham. Anker kom,
tiljublet højt fra Grav og Vold,
men deltes nu med Castenschiold
om Ansvar og om Herredom.
Og der blev nok at deles om
den Tid der var tilbage.
En Haddingsflod af Jærn og Blod,
som intet Livshåb efterlod.
Der var godt Brug for dobbelt Mod
de Nætter og de Dage.

Skød Skansen kun et Skud til Værn,
strax lysned langvejs Himlens Rand
som af en mægtig Hedebrand,
og Luften fyldtes nær og fjærn
med Brag og Hvislen, Ild og Jærn
af tusende Granater,
og Brystværn efter Brystværn skred,
og Skansen lå, mens Dagen led,
med Skydeskår og Skyts skudt ned
og røg kun som et Krater.

Da ønsked mangen Mand sin Død,
imens han lå dær træt og tavs,
i Grøft og Grav, i Blod og Snavs,
forpint af sin og Danmarks Nød.
Men Ankers stærke Stemme lød,
de trætte Hjærter brændte.
Og Castenschiold gik jævn og tro
fra Mand til Mand i ubrudt Ro;
han ventede med Skanse to,
og Skansen kunde vente.

De tog enhver sit Hjem i Arv,
En stejl som det bornholmske Fjæld,
En jævn som Sjællands Bakkehæld,
men var endda til Danmarks Tarv
nok begge Mænd af Folkets Marv,
to stolte Skud af Stammen.
Uens af Fødsel og af Færd
og Kunst og Kår, men Brødre her,
hvor de af Danmarks brustne Sværd
tog Ridderslaget sammen.

Og Dagen kom, med Skrig og Skrald,
og Skansen skød sit sidste Skud.
For sidste Gang lød Ankers Bud,
de stred som Manddom kan og skal.
En Fangenskab, en blodigt Fald,
så var den Strid til Ende.
Og Ploven skrider, Bonden såer,
og Marken grønnes År for År.
Hvor Døden slog sit røde Skår,
blev næppe til at kende.

Ved Kysten, på den stejle Skrænt,
som Vandet huler mer og mer,
dær ligger i det gule Ler
ret ud for Skansens Plads omtrent
en sprængt og sværtet Blok Cement
blandt Brombærranker bundet.
Men Himlen sender Regn og Blæst,
og Bølgen er en grådig Gæst.
Snart er vel nok den sidste Rest
af Skanse to forsvundet.

Alt længe før har Verden glemt
hint Navn som tordned Verden rundt.
Et lille modigt Folk led ondt,
men — fremmed Nød forvindes nemt,
og af en større Torden skræmt
har Jordens Hjærte skælvet.
Som Slagsmål kun i Drenges Lag
er selv et Dybbøls Blod og Brag
imod Tsusjimas Dommedag
og mod Port Arthurs Helved.

Dog nok for Danmark. Eget Blod
har allenstund en egen Vægt.
De slagne og de slagnes Slægt
har ikke glemt, hvor Kampen stod,
så sandt som Kronen og dens Rod
er Et, mens Liv end findes.
Ryd Hegn, jævn Jord, fjærn Tegn, slet Spor —
så længe danske Bønder boer
fra Skagens Gren til Flensborg Fjord,
skal Skanse to nok mindes.

OVERLÆGEN

Lægen er et Lovord værd.
Trofast, ufortrøden
strider han vor altid
tabte Strid mod Døden,
sejrer i det næste Slægtled,
når det første faldt,
løfter Livets Banner,
kæmpende, trods alt.

Se, han findes overalt,
hvor hans Gærning trænges.
Mellem Lig, der stinker,
mellem Jærn, der sprænges,
står han ved en flettet Båre
på den nøgne Jord

støt som ved Klinikens
blanke Marmorbord.

Vi ved tredje Regiment
havde Laub og Liebe.
Bedre Hjælp har ingen
i en værre Knibe.
Liebe tog mit Ben i Kampen
attende April;
jeg kan huske Snittet
og hans varme Smil.

Denne Mand var i sin Ret,
når han rolig kræved
Mandsmod af os andre —
han, som aldrig bæved,
han, der drog af egen Vilje,
År og Kår tiltrods,
ynglingkæk i Krigen
og holdt ud med os.

Ikke dog som dristig Dreng
kom han. Nej, han kendte
grundigt af Erfaring
det der var i Vente.
Han var med i Oprørskrigen,
havde udholdt Sit,
sad med Hjem og Praxis —
men hans Sind var frit.

Frit endnu, og frisk endnu.
Han var Fyr og Flamme,
strax da Krigen udbrød,
mødte med det samme.
Skam få den, der skyr sin Skæbne.
Kamp er Livets Navn.
Den som kender til det,
gør vel dobbelt Gavn.

Mariagers Fruer fandt
sagtens med lidt Varsel

god nok Hjælp for Blegsot,
Gigt, Abort og Barsel.
De, der skulde slås mod Frosten,
Fjender, Jærn og Brand,
trængte mer til Håndsræk
af en hærdet Mand.

Hvorfor nægte det? Han selv
såes ej sidst i Skaren.
Som en ægte Nordbo
elskede han Faren,
søgte den vel undertiden
lidt for krigersk hvas.
Ikke Skyttelinjen
er en Læges Plads.

Men når først han havde fat,
var han uden Mage,
håndsnild, rådsnar, rolig
på de værste Dage.

Rank i Ryggen, rank i Sindet
røgted han sit Kald,
mens Granater sprængtes
rundt om, Skrald i Skrald.

Sammen med Wroblevsky stod
Liebe ved Mysunde,
vasked, bandt og klipped
liså rask de kunde.
Rundt i Lo og Lade hvilte
såret Mand ved Mand.
Da stod hele Byen
pludselig i Brand.

Knitrende og buldrende
løb den røde Lue,
sprang fra Stak til Stråtag
og fra Stald til Stue.
Gløder som en knyttet Næve
kom i Bygekast,

gnistrende steg Ildspring,
Mur og Bjælker brast.

Og de Sårede? De skreg,
skreg med Dyrestemmer,
væltede på Gulvet
deres knuste Lemmer.
Slap de nys en ærlig Kampdød,
skønt med krøblet Krop,
for som Ådsler henslængt
her at brændes op?

Nej. Wroblevsky sprang afsted
efter Hjælp, og Liebe
stod der midt i Branden,
kan du nok begribe,
ordned, styred og bestemte,
rolig, rank og tryg —
rysted kun de værste
Gnister af sin Ryg.

Såret efter Såret ud
i den bare Skjorte,
bundet fast på Bårer,
Stiger, Bænke, Porte,
løftet op, i Løb, i Firspring
langs med Hæk og Hegn,
gennem Røg og Flamme,
gennem Gnisters Regn.

Sidste Mand gik Liebe selv.
Se, dær styrted Taget.
Men kun Flammen råbte,
for sit Rov bedraget.
Under Tag i Færgekroen
stod til Dagen randt
Liebe og Wroblevsky,
snitted og forbandt. —

Frem i Råb og Røg og Skrald
tordner stolt Bataljen;

Lægens Gærning fylder
Reversen af Medaljen.
Sjælden omtalt i Rapporten
øves tit nok her
mandig Dåd, hvis Minde
dog var Umag værd.

Bagved Skanse to og tre
i en Græsmarks Hjørne
stod en Aften Liebe
bag en Vold med Tjørne,
stod dær med sin store Kappe
løst om Ryggen hængt
og forbandt en Stakkel,
som fik Brystet sprængt.

Jævnlig kom en rund Granat
fra Belejringsparken,
gennembored Diget
og røg ud på Marken,

trilled ganske fromt et Stykke
på den frosne Vang
som en Keglekugle,
før — pladask! — den sprang.

Mere farligt, højt fra Sky,
faldt de tunge Bomber.
Som i Jordskælv ryster
Jorden, hvor de dumper.
O hvor frygteligt den tøver.
Skynd dig, før det sker!
Gennem Røgen regner
Jærn og blodsprængt Ler.

Just en sådan Bombe faldt
her med vægtfuldt Bulder.
I et Ryk rev Liebe
Kappen af sin Skulder,
svøbte den om Mand og Båre,
holdt den sammen fast

om den åbne Vunde,
medens Bomben brast.

Nu — så tog han Kappen væk,
rysted den ihærdigt —
Jord og Småsten rasled —
og forbandt ham færdigt.
Der var Vidner nok tilstede,
også jeg var med.
Jo da, Liebes Hjærte
sad på rette Sted.

Det var ham, der tog mit Ben;
og jeg såe, han vidste,
for en rask ung Krigsmand
var det slemt at miste.
Tid til Omsnak var der ikke.
Med et sikkert Snit
frelste han mit Liv dær —
det, du skylder dit.

Gem du Liebes Navn med Tak:
Det er værd at hædre.
Du vil træffe mange
unge Mænd, hvis Fædre
taksomt mindes, hvilken Læge,
hvilken Mand han var —
mindes, når de stundom
mærker deres Ar.

DE MEZA

De Mezas hvide Hansker og pibede Mansjetter
i Kugleregn og Krudtrøg er Ting, få Børn forgætter.
Vi Voxne ser ham, som han holdt
ved Isted pyntelig tilhest,
ene på Højen, slank og stolt —
en Helt, som skjalv for Trækvind, og trodsed Dødens Blæst,
og rysted, når en Dør smak i, og smilte ved Kartovers Brag:
Ham husker vi den Dag idag.

Men husker vi den større de Meza mon, den store,
som tog og bar sit Ansvar, hvor andre ikke turde?

Den Mand, som med sit faste Mod
såe, tværs igennem Løgn og Digt,
hvor Skæbnevægtens Viser stod,
og siden uden Vaklen alene lød sin Pligt —
som frelste Hæren, og til Tak blev hånet, hadet
og forskudt,
men aldrig angred et Minut. —

Ham overgav de Hæren. Han var fra Sejrens
Dage.
Af dem fra otteogfyrre den eneste tilbage.
Han tog mod Byrden. Sagtens bør
en Mand det, når han veed sig stærk,
og ingen andre kan og tør.
Men grådigt greb han ikke det skæbnesvangre
Værk
som Fører for en opløst Hær, som Værge for
en halvrejst Vold,
dansk Ridder af det rustne Skjold.

Midvinters tog han Vagten ved Godfreds gamle
Fæste:
Kanoner uden Mandskab, og Hestfolk uden
Heste,
Barakker, ja med Væg af Vind;
og Frostens brede Stormbro slængt
med Brag hen over Vandet ind
mod Virkets vege Steder, som Vandet skulde
stængt!
Med Mundsvær væbned man en Hær til Riflers
og Kanoners Trods
og bød den uforfærdet slås.

Dog, Hæren fik en Fører. Han kom der, og det
kendtes.
Hans Tanke var det Midtpunkt, hvor tusend
Tråde spændtes.
Års Arbejd blev i Uger gjort,
men Dansken stod til Februar
endda kun bag en halvstængt Port

og hørte Tyskens Hornskrig, som hånligt æsked
Svar.
Han bad os høfligt spare Blod, som dog var
spildt, og gå vor Vej.
Hvortil de Meza svarte Nej.

Således lød hans Forskrift. Den lød af gode
Grunde
på Kamp, og Hæren kæmped ved Kongshøj og
Mysunde.
Med Runer af det røde Blod
skar Danmark atter dybt sit Navn
i Rigets arildsgamle Rod,
og Verden såe vor Vilje til Strid for Navn og
og Stavn.
Men når og hvor, på hvilke Kår vi skulde prøve
næste Tag,
blev Generalens egen Sag.

Kun een Ting gjaldt hans Ansvar: At Hæren
stod til Våren

endnu med Kærnen skånet, sin Kampkraft ubeskåren.
Det gjaldt for Danmark dyrest om
at møde frem med ubrudt Kraft,
når London-Konferencen kom;
mens Tyskland vilde vise, hvor lidt vi havde haft,
og lægge Forhånds vundet Spil paa Bordet for Europas Råd.
Bedst bøjes Ret med fuldført Dåd.

Det såe de Mezas Klarsyn, at næste Kamp her fristet
var Hæren knust så sikkert som Dannevirke mistet.
Vi havde kun den ene Hær;
om end den selv helst ønsked Strid,
den var en bedre Strid dog værd.
Han bød Tilbagetoget, og bød i rette Tid:
Se, Fjenden skød sin Styrke frem, ud strakte han sin Stålarm krum —
og favned kun det tomme Rum!

Han fandt en øde Fæstning. Han fnyste, han
var narret.
Han stampede forbitret, men tomt var Perse-
karret.
Tak ske den tro de Mezas Kløgt,
og Tak vor tapre Landsoldat,
som intet Stræb lod uforsøgt,
stod Danmarks Hær bag Dybbøl, til bedre Strid
parat.
Det var ej Dårskabs Bragesnak om Sejr over
hvemsomhelst,
men det var håndfast Hæren frelst.

Og det var Tiden vundet, og Håb endnu for
Håbet,
Beundring lød fra Fjenden igennem Vredes-
råbet:
I Sandhed, denne Mand var klog,
den Hær var hårdfør, den var tro,
som magted sligt Tilbagetog
trods Himmel og trods Helved i Orden og i Ro.

De Døgn af Kuld og Sult og Sorg, den Pligt-
troskab, det trætte Tramp
gjaldt mer end mangen sejrrig Kamp.

I Danmark kun, i Danmark, af Dårskab over-
magtet,
blev denne Mand dømt skyldig, blev denne Hær
foragtet.
Forræderi! lød Folkets Skrig.
Nuvel, det udgød af sit Gab
kun Fablen om en Asa-Krig,
hvor Sleipner vrinsked Sejr og Mjølner tordned
Drab.
Men Førerne, de vidste dog, *hvor* Fejl var sket
og Pligt forsømt,
og de — lod Dommen være dømt!

De voved ej at åbne for Sandhed Folkets Øjne,
de skjalv af Skræk for Mødet med deres egne
Løgne.

Og de lod Folket dømme den,
som havde frelst i Tusendvis
dets egne Sønner, egne Mænd
for Livet — eller Døden til Dødens fulde Pris.
De tav. Og Folket fældte Dom, forvildet, da det vaktes brat
hin mørke Dannevirkenat.

De tav. Ak nej, de talte, så højt som Handling taler.
De ofrede de Meza til Bod for Folkets Kvaler.
Hvem husker ikke Monrads Navn?
Han vidste dog, hvad sligt betød:
De Meza kaldt til København
og stævnet strængt til Ansvar af dem, hvis Bud han lød.
Og, da han svared altfor godt, brat afsat fra det Hverv, den Hær,
hvis Vagt han havde vist sig værd.

Afsat. Trods Kongens Retsind, trods Hærens Bøn og Klage,

som her, midt under Krigen, stod hovedløs tilbage.
De Meza? Ja, man lod ham gå —
forhånet, peget Fingre ad,
udråbt Forræder, spyttet på,
hvergang han såes på Gaden i Landets Hoved-
stad.
Mens Lundbye sad i Rigets Råd på Monrads
myndige: Han skal!
og styrede — mod Dybbøls Fald.

Den uforskyldte Smerte fik ej de Meza bøjet.
Han bar i Tavshed Smerten, såe stolt sit Folk i
Øjet,
og angred aldrig et Minut;
han delte sorgfuld Folkets Nød
som fuldtro Søn, endskønt forskudt.
Ubøjet, ikkun bristet. Hint Domsord blev hans
Død.
Men da Kong Christian stod dær selv for Døren,
hvor han dødssyg lå,
lod han sin Konge uhørt gå.

Han var en Mand, de Meza. Trods Knipling og
trods Hanske.
Men klager nu som dengang af bitter Nød vi
Danske:
Få her blandt os blev Mænd af Marv,
og få kun vover det de kan,
og færre ser på Folkets Tarv —
så husk, hvordan vi handled med ham, der *var*
en Mand,
med ham, der voved Valg og Dåd, og svared
med sig selv dertil.
Vi har måske de Mænd vi vil.

NIELS OG BOEL

Ja, Niels var ikkun en Husmandssøn,
og Boel var jo Gårdmandsdatter.
Men derfor var det vel ikke bestemt,
at Børnene blev Mulatter —
mente Niels. Og Boel hun lo.
Og så græd hun igen og knugede ham:
„Jeg venter, det kan du tro."

Det kom sig alt af den første Krig.
Niels lå i Kvarteer ved Hans Madsens;
det var den kønneste Bondegård
i to Mils Omkres af Assens.
Men kønnest var dog Datteren Boel;
hun gik og sang som en Lærke
og skinnede som en Sol.

Hun var buttet og brun, med den rødeste Mund,
ret en Rosensblomme at bryde.
Og Niels var en mageløs rask Soldat,
en senestærk hvasøjet Jyde.
Hun sang på sit Fynsk, og han snakked A,
men de forstod nok hverandre endda,
for Boel var hans udvalgte Pige,
og Niels var den hun vilde ha.

Så drog jo Niels med de andre bort,
til Frederits, imod Fjenden.
Men hvad Hans Madsen helst ønskede ham,
det havde han udsagt forinden:
„Bedst for os alle, det var, om du faldt,
for Boel får aldrig en Skilling
i Medgift til sådan en Pjalt."

Den Tid, da Krigen var sejrrigt endt,
holdt Niels dog Helsen og Lemmer.
Landet fik travlt med at rede til Fest,

og Boel fik et Brev med Ras Kræmmer.
Og Boel gik og tralled, og Boel gik og lo,
og Boel gik til Ballet i Stubberup Kro —
men det blev ikke ved Dansen
hun sled sine blanke små Sko.

Hun gik, mens Nattergalene sang
i Duggen og Måneskinnet,
hun gik imellem de blomstrende Hegn
med alslags Sommer i Sindet.
I en Humlegård tog hun en halv Times Hvil;
så trippede hun det næste Par Mil.
Ved Kongebro sa hun: „Her har du mig, Niels!"
og bød ham sin Hånd med et Smil.

Hans Madsen holdt Ord; hans eneste Barn
blev strøget af Testamentet
og kunde for hans Skyld sulte ihjel.
Nu ja da, det havde hun ventet.
Og Boel holdt selv sit Ord.
Hun delte så lykkelig Seng og Bord

med Niels, og de sled sig til Føden
af Hedens forhærdede Jord.

De fik da en Dreng, og så kom der en Tøs,
og fuldkomne Børn var de begge.
Det kosted dem ikkun en Time før op
og lidt flere Kartofler at lægge.
Først holdt de en Gris kun, så købte de Ko,
og efterhånds blev der Råd for to.
Når Niels kom hjem fra sit Arbejd,
stod Boel ved Komfuret og lo.

Han skønnede dog, at ved Majdagstid
faldt Boel mellemstunder i Tanker
og stirrede så vemodeligt ud
imellem de lynggroede Banker.
Så planted han Pil langs Kålgårdens Kant;
og snart sad Konen dær nok så galant
som i den skønneste grønne Skov
med Småkravlet om sig og spandt.

Og Dagene løb. Til Høst om et År
skulde Drengen begynde hos Præsten.
Det skulde vist ingen ha set på Boel,
mente Niels da for Resten.
De milde blå Øjne, blankt Hår som en Ravn.
Han lo ved sig selv, når han sa hendes Navn.
Det var ham endnu som Guds Himmerig,
når Boel tog ham kærligt i Favn.

Og midt i sin Travlhed med Føden og Klæden
fandt Boel i sit Hjærte godt Stunder
hver Dag til at takke Vorherre for Niels.
Ham fik hun dog ved et Guds Under.
Hun bad kun til, når hun opgav sin Ånd,
at Niels måtte sidde på Sengekanten
og holde ved hendes Hånd.

Måske var dette for meget forlangt.
Men hvem havde tænkt sig til andet
end Roligheds Dage, før Budskabet kom,

og Ulykken var over Landet.
I Verden råder kun Vold og Svig,
en Fattig kan aldrig ha Fred for en Rig.
De Store dernede i Tyskland,
de havde nok Brug for en Krig.

Og det må vel kaldes et ynkeligt Folk,
som ikke tør slås for sit eget.
Så vovede Danmark den ulige Strid,
skønt svagt, og af Vennerne sveget.
Først rejste de unge Karlfolk afsted;
så kom det, som Boel havde frygtet,
Forstærkningen måtte med.

Hun gav sig ved det. Men Niels snakked godt:
„To, a er da endnu i den Alder,
til a kan døw' både Kuld og Knog
og lidt af hvert, som det falder.
Og hvor skuld' de Ung' få Forstand på at slås,
hvis itt de lisom kund' lær' det af wos,

som far ha woen i Ilden
og buden Prøjseren Trods?“

Så drog han afsted, og kom tidsnok med,
i Tilbagetogets Klemhærke,
fornam at hans Lemmer var stivere nu,
og at Ryggen godt kunde værke.
Folk maste, og Sneknoget stod som en Mur,
og glat var da Vejen, en grimme Tur.
Niels gik to Nætter og Dage
og glemte at trække hans Ur.

Ved Dybbøl holdt de jo godt nok Stand,
men kedsomt var der at ligge.
De bad kuns om at få Lov til at slås,
men nej, det tillodes ikke.
Det kunde Niels dog aldrig forstå.
I Bülows Tid, dær hed det: Gå på! —
Men Kongen kendte vel ikke,
hvor galt de her lod det gå.

At den danske Soldat skulde slåes som en Hund,
at aldrig et Udfald blev prøvet —
det kreperede Niels. Var den Riffel, han bar,
ikke den, som han havde behøvet,
så var der en Fejler i Regnskabet her.
Soldaten var god nok til Nød og Besvær;
da kunde vist Fædrelandet
ha fundet ham Våbnene værd!

Niels gjorde sin Pligt, ingen Snak om den Ting.
Han brugte den Riffel han havde,
om Tysken så ti Gange skød i den Tid,
han selv kun fik Stunder at lade.
Han stod som en sikker Mand på sin Plads,
om Kanonaden var aldrig så hvas;
Løgn var det dog, hvis jeg fortalte,
at Niels her var rigtig tilpas.

Den eneste Ting i al Jorderigs Kres,
han ret kunde mindes med Glæde,

det, syntes Niels, var da Boel. Ok, Boel, —
om Gud vilde nådig tilstede,
at han slap levende hjemtil engang,
hvad skaded det så, om og Tiden var trang?
Niels hørte det tit så livagtig,
som sad hun her hos ham og sang.

Især når han tog sin Salmebog frem
hver Kvældstid og læste et Stykke,
som han og Boel havde enedes om,
det Solen begyndte at søkke.
Selv ude i Gravene fandt han en Krog
for sig og Boel og den hellige Bog.
Kamplarmen lød som Orgelets Brus
til de mægtige Salmesprog.

Og hjemme sad ved den samme Dags Tid
så Boel ved Kommoden i Krogen
og læste, og sang mellemstunder et Vers,
og tørred en Tåre af Bogen.

Og sang hun småt og med bævende Røst,
så lindedes dog det bespændte Bryst.
Og Hegnspilen suste med Hilsen fra Niels
på Kampens blodige Kyst.

Boel syntes nu, at Læsningen her
var næsten mer end at skrive.
Hun vidste jo aldrig, når Brevet kom,
om Niels var længer ilive.
Men åbned hun Bogen, så mærked hun nemt,
om Niels var ifærd med det samme.
Hun kendte det liså bestemt.

Så var det en Aftenstid hen i April,
Boel selv var igang med at spinde,
mens Tøsen bandt på et Stunthoseskaft,
og Knægten skar Skeer derinde.
Boel såe efter Solen; det var ved den Tid.
Da tog hun sig fast under Hjærtet
og blev liså murende hvid.

De andre såe op: „Hvad skader dig, Moer?“
„Ok,“ sa hun, og kom til at ryste.
„Nu skød de vor Far. Jeg går ned til hans Grav.
I to må Vorherre så trøste.“
Og fluks drog Boel sine Stadsklæder på:
„Ja, Lodden og Kreturet, Jens, kan du få,
men Pengene gir du Kathrine!“
Og hun begyndte at gå.

Så vendte hun om og fik fat i en Kniv
og stopped en Strik i sin Lomme.
Børnene græd. Men af Vidiepilen,
som Niels havde plantet hist omme,
skar Boel sig en Vånd og fik surret i Ring,
og så plyndred hun Buskene rundten omkring,
både Påskeliljer og Pebertræ,
hun sparede aldrig den Ting.

„Men skal vi dow itt ha malket, Moer?“
Jens stod dær med Strippen og Sien.

Boel hørte ham ikke; hun var allerede
et godt Stykke henne ad Stien.
Hun gik dær med Kransen i Hånden og bandt
af de Blomster, hun bar, og de Blomster, hun fandt,
Gåseurt og Kabbelejer,
som groede langs Grøftens Kant.

Det jydske Land var jo stimendes fuldt
af strængt regerende Fjender.
Men Boel fandt frem. Hun blev hjulpet af Børn
og af medynksomme Kvinder.
Hun gik over Lyngen, hvor Lærkerne sang,
langs nysået Jord og langs ruggrøn Vang,
forbi den blomstrende Slåentorn
sin enlige sørgende Gang.

Ved Nattetid slap hun over til Fyn
og gik under Bøgenes Kroner,
hvor Småbørn sankede Bukkar i Bundt
med Marisnøgler og Anemoner.

Hun gik så tyst i den jublende Vår,
hun gik forbi sin fædrene Gård
og såe den ikke. Hun tænkte
på Niels og de henrundne År.

Den tredje Dag siden Dybbøls Fald
stod netop Kren Askjær fra Ure
og røg sig en fredelig Pibe Tobak
mellem Sønderborgs nedskudte Mure
og kiggede efter en Kone, der kom
hist henne på Ulkebølvejen
og såe sig så underligt om.

To ja, der søgte så mange til Bys.
Hun havde en Ting vel at hente,
en Kat eller en Kanariefugl,
som hun havde glemt, da det brændte.
Nej. Nu såe han, hun gik med en Krans.
Ja, der var Grave nok dertillands.
Han sukked og blæste en Røgsky ud
igennem Myggenes Dans.

Da stansede Konen og stirrede vist,
og Kren stirred atter på hende.
Han tyktes bestemt — jo, misæl var det Boel,
Niels Degn i Åhusets Kvinde.
„Goawten, Boel," sa han. „Er du kommen her?"
„Ja," sa hun. „Hvor har I lagt ham?"
Hun trak så tungt hendes Vær.

„A skuld nu ellers ha skreven til dig,"
sa Kren. Han var ræd hendes Blikke.
„Å Tak," sa Boel med et sære Smil,
„det behøvedes ikke. —
Men gør mig den Tjenest og vis mig det Sted,
hvor I har lagt ham!" bad hun.
„Ja," sa han, „du kan jo gå med."

Så gik de gennem en brokfyldt Gård
og en ynkelig nedtrampet Have
og stod foran Kirken, hvor Kren gjorde Holdt
ved en af de nyslagne Grave.

„Her ligger han, Boel.“ „Der ligger vel fler?“
„Ja,“ sa han, „en halv Snes Mand eller mer.“
Boel bøjede sig med Kransen
ned over det klappede Ler.

Kren gik sin Vej, han tænkte jo nok,
Boel helst var fri for at snakke.
Så satte han sig for at vente en Stund
lidt op på den nærmeste Bakke.
Dær sad han og såe mod den synkende Sol,
og dær blev han ramt af Granaten
og glemte at tænke på Boel.

Men Morgenen efter, da Dagen blev rød
over Sønderborgs rygende Gårde,
kom to Ambulancesoldater
til Kirken med Kren på en Båre.
Og da den døde var vel sat ind,
stod de dernede og kigged
lidt op i den knoppende Lind.

For Spurvene kvidred og Finkerne sang
så frydeligt i dens Krone.
Da såe de en Kvinde, der sad ved en Grav,
en stadsklædt pæn lille Kone.
Tungt er det at miste sin kæreste Ven —
Hun sad så besynderlig stille;
så gik de lidt nærmere hen.

Der lå en Krans på det fugtige Ler,
små Blomster fra Forårets Veje,
det lysrøde duftende Pebertræ
og den saftige Engkabbeleje.
Men Kransen lå vissen i Daggryets Glød,
og med Hænderne svøbt i sit Forklæd
sad Konen nok dær og var død.

FLENSBORG

Hist Holdnæs med sin grønne Brink,
her Brunsnæs med dets Tjørne;
vi styrer gennem Bølgeblink
omkring det skarpe Hjørne:
Det stimer på den dybe Fjord
af Dampere mod Øst og Vest
med Mylr og Musik ombord
i Sol og Sommerblæst.

Og har du Falke-Syn, så tæl
de Sejlere, der gynger
i Læ af Lyksborgs Bøgefjæld
som hvide Mågeklynger!
De skummer ud, de duver ind,
de leger let for Sejl og Ror:

Du ser i Sol og Sommervind
den friske Flensborg Fjord.

Ak, de Flag fra hundred Master
er ej dem de fordum førte;
sort er Skyggen som de kaster,
fremmed var den Sang du hørte.
Mørke Skyer kommer nær,
og det trækker koldt mod Nord.
Stundom er det Vinter her
på den muntre Flensborg Fjord.

Vinter var det. Stormgrå Bølger
pisked tunge Skibes Planker.
Trætte Mænd i tætte Følger
førtes bort mod Dybbøls Banker;
stirred sorgfuldt, hvor de stod:
Samme Vej drog Mand ved Mand,
sneg sig Flugtens mørke Flod
i det vinterhvide Land.

Hør Latterskrig, se nøgne Spring
fra Badets åbne Kamre!
Nu lukker Landet tæt omkring,
vi hører Værftet hamre.
En høj kæk Sang af Stål mod Stål,
og skingre Fløjt, og Stempelstamp,
forkynder Manddoms Evnemål
og dygtigt Arbejds Damp.

Så rasler Ankerkæden travl,
mens Skuden langsomt svajer.
Kornsækken dingler ved sin Gavl,
der losses Kul langs Kajer,
og Flensborg åbner Tag bag Tag,
Tårn over Tårn sin skønne Favn
for hver som i Guds vågne Dag
står vågen her i Havn.

Drømme om de dyre Minder —
kan en Dansker her vel andet?

Duborg løfter sine Tinder,
Boder luder lavt mod Vandet.
Borgens Banner faldt før Kvæld,
Klageråb fra Snekken lød:
I dens tårnede Kastel
sidder Nordens Dronning død.

Dulgt i dybe Vande glider
de ustanselige Strømme.
Danmarks Magt i fordums Tider
er kun Drømme, tunge Drømme.
Alle veed vi altfor godt,
når de bar med Sorg og Sår
Flensborgs sidste danske Drot
hid ombord på Dødningbår.

Der er et Liv ved Dag og Nat
i Havnens snævre Slipper;
bredt runger et gemytligt Plat,
når Skipper prajer Skipper.

Men hilser du Goddag på Dansk,
da smiler Ulken, lun og klog:
Det klang ham mindre udenlandsk
end Strøgets fine Sprog.

Dær hersker efter Prøjserskik
de Folk med stramme Lader.
Butik står prægtig ved Butik
langs folkefyldte Gader.
Men klirrer Sporer, glimter Hjælm,
da skilles Mængden, viger sky:
Hos Tysken agtes kun for Skælm
en Borger i sin By.

Over Stukken og den travle
Fortovs-Færdsel hvisker dæmpet
Glug mod Glug de gamle Gavle:
Hundredårigt er her kæmpet. —
Bagved, i den dybe Gård,
hælder Dørns mod Piselport,

sukker stille hvor de står:
Os har frie Mestre gjort. —

Oppe fra de dødes Have,
hvor man ej har nået at røve
vore Minder, vore Grave,
skønt man gravstjal Danmarks Løve,
hvisker Hyld, Jasmin og Lind,
mumler selv den sorte Jord:
Tyske Tunger, danske Sind,
hvilket sælsomt Sørgekor. —

Her står man efter Dagens Kiv
  på Trappen med sin Pibe,
med Armen om sin Kones Liv
  og Kig til fjærne Skibe.
Her sidder Flensborgs jævne Nord
og snakker Dansk en Aftenstund,
mens Rudens Pelargonieflor
  mildt skygger Barnets Blund.

Men andre hviler Ryggen bedst
  mod Borgerhavens Linde.
Tit sad Kong Fredrik fro som Gæst
  hos Folkets Mænd her inde.
End mødes her ved Kort og Grog
og Kegler i den glade Kvæld
de Gamle med den yngre Flok
  og drøfter Stadens Held.

Drømmer du? De dunkle Gyder
ånder koldt i dine Lunger.
Hovslag og Kommando lyder,
Nørports røde Hvælving runger.
Kvinder hulker. Tyst og brat
mylrer Mænd i Mulmet fort.
Det er Flugtens Vinternat,
og de Danske drager bort.

Hæren har ej hvilet længe,
men et Hvil den aldrig glemmer:

Bad og Mad og åbne Senge,
Håndtryk, Tårer, milde Stemmer.
Nye Skarer, stadig ny
stamped frem i snetung Takt:
Alle fandt i Flensborg By
Mad og Hvil og Venners Vagt.

Længe vared Hvilen ikke,
atter ud, hvor Sneen dækker.
Kvinder, Mænd, med Mad og Drikke,
løber langs de mørke Rækker.
Alle borte. Storm og Nat.
Sluk dit Lys, og stæng din Dør!
Nu er Flensborg By forladt —
ak, forladt som aldrig før.

Synet svandt. Du mærker Duften
oppe fra de dødes Have.
Lyt! Igennem Natteluften
synker Suk fra vore Grave,

hvisker Lind, Jasmin og Hyld,
mumler selv den sorte Jord:
Egen Skam — og egen Skyld!
Hvilket sorgfuldt Varselskor.

DEN BARMHJÆRTIGE BRODER

Det lysned i Sydost. Et blodrødt Gry
jog Blæsten op fra snetilføgne Sletter.
Barsk vælted Fjorden. Flensborg By
sov dødtræt efter vågne Nætter.
Der lød ej Råb, der steg ej Røg mod Sky.
Hvide af hårdtrådt Sne lå Byens Gader
med sorte Bålspor på de øde Flader.

Tungt sov man. Her var Stilhed, her var Nat.
Da knalded Hovslag, skingred Hornfanfarer.
Slipper og Porte gentog brat
den stolte Larm. Ulaner og Husarer
jog frem i Firspring. Flensborg var besat.
Man tumled ud fra sine varme Puder
og ånded Kighul på de frosne Ruder.

Porthamren drøned. Ind foer iskold Blæst.
For åbne Døre stod den Spædes Vugge.
Køkken og Kælder op for ubudt Gæst,
han sprængte ellers Lås og Lukke.
Børn græd, Mænd bandte, der var Fest.
Dog havde Flensborg By endnu den Borger,
der magted mer end sine egne Sorger.

Mens alt var Tummel her,
drog rask mod Syd en Række Vogne.
Hestene fnøs. I Gryets grelle Skær
steg frysende de vinterhvide Sogne,
såes mellem Vejens nøgne Trær
Skoven ved Sankelmark, helt sort af Kulde.
Og det var derhen, dette Vogntog skulde.

Han havde Ærend dær, den spinkle Mand,
der frøs i sin Kavaj ved Kuskens Side.
Igår, da Skytset over Stad og Strand
udråbte, hvad hans Brødre måtte lide,

var hans Hjærte der, i Medynks Brand.
Men andre Brødre krævede hans Kræfter
den Dag, og denne Nat, som var fulgt efter.

Og dog trods Nattens Travlhed, Nattens Ve,—
ved hvert et Lysglimt mod en islagt Rude,
det var ham, som han stadig kunde se
den blodbestænkte Vintervang derude.
Nu — lå vel Døde kun i Markens Sne,
men Plaetners blide Hjærte måtte bløde
ved Tanken om de hjælpeløse Døde.

De trængte til ham. Træt? Vist ikke nej!
Før de falmed, Himlens røde Strimer,
var alting ordnet. Nu er han på Vej.
Garvergården plyndres i de Timer,
det veed han vel, men agter ej.
Han lytter gennem Blæsten efter Røster,
der klager for en Broder og en Trøster.

„Halt! — Halt! Wer da?“ En østrigsk Officer.
Om Bilskov Kro et Mylr af Soldater.
Han siger frem, han får et Pas: „Passér!
Men glem så ikke *vore* Kammerater!“ —
Vogntoget stanses ikke mer.
Først ved det søndre Skovbryns hvide Volde
vinker han selv og byder Toget holde.

Her stod den frygtelige Krig.
Chausseens Telegraftråd synger, synger
håbløst, uendeligt, om Vold og Svig.
Sneen er sort af Blod, der ligger Dynger
af døde Mænd, stivfrosne Lig.
De ligger, langt ud spredt, lig stungne Runer —
Hvem tyder Skriftens skæbnesvangre Luner?

Men se, de rører sig! Nu ser man en,
og nu den næste rejse sig og vandre,
uhindret her af Grav og Stav og Sten.
Å nej, han søger Bytte hos de andre;

han trækker Støvlen af sin Nabos Ben,
han knæler, som for Evighedens Porte, —
og plyndrer Liget til den bare Skjorte!

Dog Plaetner tvinger Afsky, tvinger Skræk
og nærmer sig. Kroat, Ungarer,
en efter en ser op og griner fræk.
Men Plaetners Lommer strutter af Cigarer:
„Her, Kammerat!“ — og Slynglen slentrer væk.
Man hører Snekorn over Sneen spille;
de Lig, der er tilbage, ligger stille.

Hans Arbejd venter. Fra den mørke Skov
ligger de rækkevis helt op i Krattet,
een granatflængt, een som om han sov,
een stivnet i Krampe, een med Riflen fattet —
Orme i Furen efter Dødens Plov!
Og sorte Fugle hænger alt og spejder;
de fulgte Slægtens tusendårige Fejder,

De skriger vredt deroppe. De forstår,
her får de Lov at sulte og at tørste.
Den tåbelige Mand dernede går
fra Lig til Lig og fjærner med en Børste
den frosne Sne fra Skæg og Hår
og vasker Blodet af, der sammenklæber
de svulne Øjenlåg, de hvidblå Læber.

Så blidt han pusler med de klamme Lig!
Hans Hænder isner! Hjærtet ikke.
Han hulker tit, når han med Kappens Flig
dækker skånsomt for de brustne Blikke.
Højt kreser Kragerne med skarpe Skrig.
Vognene fyldes. Øverst oppe lægges
de tyske Lig, før hele Dyngen dækkes.

Så stryger fra de øde Højdedrag
Stormen og Mørket ned om Flensborgs Tage.
De ager, efter fuldført Arbejdsdag,
Fod for Fod, med tunge Læs, tilbage.

Kun Sneen breder ud sit hvide Flag,
kun Blæstens klagelige Orgel toner
sin Dødssang i de frosne Vejtrærs Kroner.

Ej Salmer hilser, men en gnaven Røst.
En gammel Graver står dær tysk og tapper
og nægter sine Fjender Gravens Trøst,
indtil han ser de østerrigske Kapper.
Da åbnes Porten for den tunge Høst,
og Ligkapellet fyldes som en Lade —
mens Plaetner vender Notebogens Blade.

For hver, hvis Pung og Seddelbog er tømt,
skriver han op hvert Tegn på Uniformen.
Der kalder Røster, klager ømt
derude gennem Mørket, gennem Stormen.
Hvad har de håbet, og hvad har de drømt?
Hvad Budskab venter nu? Kun stakkels Minder —
end ej et Kys på disse kolde Kinder.

Dog, dette skal de vide, Moder, Brud
og Søster, til en Trøst i deres Klage:
han lå ej åbent hen for Sol og Slud,
ej henslængt som et Ådsel. Ravn og Krage
hug ej hans brustne Øjenstene ud.
Til Hvile bragte ham en Ven, en Broder,
i trofast Favntag af den fælles Moder.

Det var hans Tanker på den tyste Færd
fra Mand til Mand. Han skrev og undersøgte.
De blinde Øjne stirred dær
med sælsomt Liv i Lyset af hans Lygte,
men han gik roligt sine Brødre nær;
Hvil trygt, I Brødre, jeg skal ingen glemme! —
Og siden skrev han hele Natten hjemme.

Kun stakket var det Blund han selv sig gav.
Han hørte Solopgangens Klokker kalde;
ny Kræfter gav de ham til nye Krav.
Selv købte Plaetner Kister til dem alle,

hver af de faldne fik sin egen Grav,
han svøbte dem med sine egne Hænder
og fulgte dem didhen, hvor Vejen ender.

Så fik han Lov tilsidst at være træt?
Nej, der var mer, der skulde magtes.
De døde hvilte. Stadens Lasaret
lå fuldt af levende. Fra Dybbøl bragtes
Læs efter Læs af Folk, der ikke let
blev kede af at se ved deres Senge
en Ven, som havde Tid og sad der længe.

Fru Rasch og Fru Christiansen — mangt et Navn
på ædle Kvinder husker vi og hædrer
fra denne Tid. Og Plaetner gjorde Gavn
så godt som de. Men det veed andre bedre,
de gamle Krigsmænd, der med kærligt Savn
tit mindes „Plejefader Plaetner“. Savnet
er frisk endnu. Dog smiler de ved Navnet.

Den krumme Rygrad retter sig igen,
det matte Blik får Glans, idet de mindes,
hvor mildt han lo, hvor muntert han kom hen
og med en Hånd, så varlig som en Kvindes,
løfted og pusled dem, den gode Ven,
skrev Breve for dem, læste deres Breve,
lærte dem Tålmod, lærte dem at leve.

Han kom med Vin, god Mad og Skråtobak
og godt Humør; og blev de hjemsendt syge
tog Plaetner med, betálte og bestak
og jævned alt — var borte som en Byge
af Godhed strax, før en fik sagt ham Tak.
Sådan var Plaetner. Spørg kun Veteranen.
Han retter sig, som stod han foran Fanen.

Nu hviler Plaetner selv i samme Jord
som dem fra Sankelmark, nær Kæmpegraven,
hvor Løven lå. Fra Birkerne, dær gror,

suser og sukker Mindet gennem Haven.

Det hvisked mig et Navn, jeg fandt et Spor.
Vist vil han findes mellem dem, der arver
et evigt Liv, den jævne Flensborggarver.

JENS PALUDAN-MÜLLER

Han hed Jens Paludan-Müller
og faldt ved Sankelmark Sø.
Det var bedre, om han havde levet,
og jeg fået Lov til at dø.

Mørk er vort Fædrelands Vej,
og er der end Brug for os alle,
vi famlende ser med Sorgsind
de fakkelbærende falde.

Fra Barnsben kendt med de karvede Sten
og med Hvalvet i gamle Sankt Knud,
var han vant til at bygge sin Tanke
fast grundlagt og højt videt ud.

Drengen sad ved sin Faders Bord
mellem gulnede Saga-Skrifter
og skimtede Mindernes Nordlys
over henfarne Slægters Bedrifter.

Og Folkeviserne fyldte hans Hu
med Hundredårs higende Sang,
Modersmålets tryllende Sus
og bærende Bølgegang.

Født i det midterste Danmark
var han af Hjærtet en Dansker,
ædelbåren, med adelig Arv
fra Digter og fra Gransker.

Man såe af de strålende Øjne
den Rigdom han bar i sit Sind;
men Hovedet holdt han sænket
og lod kun få se ind.

Han vidste, han ejede Skatten,
men søgte i Tvivl og Fare
Løsningens Ord: han havde sin Gud
foruden sig selv at svare.

Tavs gik med sit ildfulde Hjærte
den stridbare sære Student.
End ikke hans mandige Legems Kraft
var rigtig vejet og vendt.

Tungt buldrende kom han i Trappen.
Var så Gæster derinde,
gemte han sig i et Hjørne
med nedslagent Blik, som en Kvinde.

Det stemte sært med hans krusede Skæg
og de tykke kulsorte Bryn
under den mægtige Pande.
Dog, stundom skød Øjnene Lyn.

Og prøvede nogen i Talens Løb
letsindigt at slå sig til Ridder
på Jomfrusvenden, der sad så fromt
og aldrig mælte et Kvidder;

han løftede ikke sit Hoved,
han løfted kun halvt sit Blik,
men Svaret traf, hvor det skulde,
det traf som et Kårdestik.

Og Vennerne, ja, de vidste,
at gjaldt det en Kamp på Køller,
svang ingen Værget med vildere Mod
end just Jens Paludan-Müller.

Kun angst for sin Selvprøves Strænghed,
kun sky for den fordrende Gud;
altid oprørsk væbnet
mod Mængdens Mening og Bud.

Han hadede Løgnen, som lister sig ind
under Sandheden, dær hvor den sejrer.
Modsigelsens Ånd til Retfærdighed
drev ham ud i de Tabendes Lejre.

Han tålte aldrig af nogensomhelst
i Verden at trædes for nær.
Han var som han var; i de ringeste Ting
lidenskabeligt stolt og sær.

Men elskede også med Lidenskab,
til Forargelse for de klamme,
alt Stort og alt Betydningsfuldt,
og favnede det med Flamme.

Mest under Mindernes Torden
og Lyn over Bakker og Strand
sit sejlende og sit høstende Folk,
vort frugtbare Fædreland. —

Som Kandidat blev han indkaldt.
Han satte det skæmtende frem:
En Baderejse til Nørrefælled
var både billig og nem.

Den Børsten og Pudsen, den Lystren på Pletten,
den Tagen til Huen: det kneb!
Han var nær ved at blive kasseret
for manglende krigersk Begreb.

Men da blev de Øvelser Alvor.
Hans Hjærtelag hjemme ved Lampen
for Danmarks Ære og Danmarks Liv
skulde blodprøves håndfast i Kampen.

Vel. Grundtvigs Fordanskning af Saxo
fik Plads mellem Flæsk og Patroner.
Han tog af dens saftige Sider
privat sine gode Rationer.

Og meddelte glad Kompagniet —
som fandt, det var Umagen værd
at høre den lærde Magister
fortælle om Fædrenes Færd.

Her havde de vandret og kæmpet.
Han viste på Heder og Høje:
Landet blev fyldt af de tusend Års Liv,
for Voldsmagt faldt ingen tilføje.

Og skulde da Nutidens danske Mænd
fejgt føje sig? — Nej, sa de, nej;
de selv vilde stå eller falde
på Fædrenes viede Vej.

Så var da Jens Paludan-Müller
de andre til Løftning og Lære
som god Kammerat, men Mand for sig
de Steder det gjaldt hans Ære.

Engang kneb Kompagniet ud
fra Gravning i Snefog og Frost;
ikke Jens Paludan-Müller,
han blev på sin Post.

Han læssed og trak sin Hjulbør,
han svang som en Rasende Hakken,
alene derude i den fygende Sne,
mens Ispansret knitred om Frakken.

Til Slesvigs Domklokke rungede fjærnt,
og han ingenting mer kunde se.
Så stavred han dyngvåd hjemad
gennem Stormen i Gottorp Allé.

Og havde efter den trælsomme Dag
den endnu tungere Morgen,
at vidne Kammeraternes Skyld;
men for Sandheden gik han i Borgen.

Og selve de Mænd, han vidnede mod,
forstod ham uden Nag.
De vidste, at Æren, hvis Lov han lød,
den ofred han Livet en Dag.

Man troede at gøre ham særlig tilpas
med en Stilling på Feltpostkontoret;
han bad om at stå hos de andre,
hvor Våbnene førte Ordet.

Dær stod han hin forvildede Kvæld
og hin fortvivlede Nat,
mens Dannevirke af Danmarks Hær
i Løndom blev forladt.

Han gik med Hovedet sænket,
gik stum i de Rasendes Spor.
De forbandede Forræderiet,
de græd, de skreg, de svor.

Selv kæmped han tavs med sit Sind,
men da han så løfted sin Pande,
bød han dem vare den mandige Ro
og ikke letsindigt forbande.

Når Kampen kom, kunde de kæmpe
og køle Harmen i Blod.
Her havde de roligt at lyde det Bud,
som de Bydende bedre forstod.

Når Kampen kom, kunde han kæmpe.
Ja, dermed havde han trøstet
sit eget hårdt huggende Hjærte
og bragt det til Hvile i Brystet.

Og Kampen kom. Ved Sankelmark.
Der drog Max Müller sit Sværd,
stansed den stormende Fjende,
slog Hegn for vor vigende Hær.

Det er vel sandt, at Førernes Fejl
fik fejet os Sejren af Hænde.
Høvdinger havde vi færre
end uforfærdede Svende.

Men efter en vildsom sørgelig Marsj
stod Brigaden urokkelig fast
og trodsed Kanonernes Torden
og Granaternes dræbende Kast.

De hvide Husarer kom jagende vildt
som en lynende Sky mod Karréen.
Vildere jog de tilbage,
mens Bloddråber stænked i Sneen.

Kun efter en morderisk Håndkamp
mod trefold Styrke omtrent,
var første sprængt, og vegen
var elvte Regiment.

Hvem ser i det dampende Kog
af styrtende Mænd og stejlende Heste
nøjagtig den Enkeltes Færd,
om end han er en af de bedste?

Vi veed kun om Paludan-Müller,
at dengang de sprængtes og veg,
greb han sin Riffel ved Piben,
løfted den, dødeligt bleg,

og brød sig med vældige Kolbeslag
Vej frem i den fjendtlige Mængdes
højt råbende Mylr — men fandt ej dær
den Død, hvorefter han længtes.

Thi en af den opløste Skare
såe ham lidt længere hen
stå ene ved Skoven og lade
og fyre og lade igen.

En anden har set ham inde i Skoven
imellem de splintrede Grene.
„Kom med, Kammerat, eller dæk dig!“
Han rysted på Hodet, han blev der alene.

Da den tredje såe ham,
havde den Trodsige Ro,
lå henstrakt i den trampede Sne,
på Grøftekanten, ved Bilskov Kro.

Han hvilede Hovedet på sin Arm
med et smerteligt Smil. Fra Såret
i Tindingen strømmede Blodet
ned over Panden og Håret.

I Markens iskolde Skumring
kom Skygger og Skikkelser nær.
Kammeraten kaldte forgæves,
greb så hans ladte Gevær,

og sendte den Faldnes sidste Skud
imod den sejrende Fjende.
Ingen veed,
hvor Heltens Grav er at finde.

Men Folket bevarer hans Minde.
Endnu er han elsket og kendt:
Han hed Jens Paludan-Müller,
den ildfulde sære Student.

Og mangen ser vel i Drømme
blandt snedække Marker og Diger
med Riflen tabt af den stivnede Hånd
henstrakt hin faldne Kriger,

hvis blodige Pande og blege Mund
barsk melder om tammere Tid:
Han nægted at vige for Voldsmagt,
han faldt fuldt væbnet i Strid.

PETER LUND

Tit føler jeg mig ensom
og gammel, når jeg vandrer
i de kolde Korridorer,
i de genlydgivende Sale,
hvor de mørke Malerier
ser truende på hverandre,
og Luften ligesom dirrer
af de længst forstummedes Tale.
Dog tvefold bittert ensom
i Mængdens larmende Møde;
Partierne, de råber,
kun sjælden et Menneskes Røst.
For det jeg elsker og ærer
er disse levende døde:
Den Ensomhed, den isner,
den sammenknuger mit Bryst.

Ser jeg Syner? Er det Sandhed?
Ser jeg Danmark ligge
som et Hus, der sover,
mens hele Byen brænder?
Dørvogterne forkynder,
at Ilden æder ikke,
når kun man lukker Øjnene
og folder sine Hænder.
Og de spiller og de skændes
bag de sænkede Gardiner
i Tillid til den nye
Naturlovs kloge Tolk:
Programmerne længe leve! —
Lad de rygende Ruiner
så styrte over Resterne
af det, som var et Folk.

Det var et Folk, og vidste det,
engang i min Ungdoms Dage.
Dets bedste Mænd er borte,
men fra Gravene, hvor de bygger,

kommer de til os Gamle
for at kalde, for at klage.
Min ensomme Stue fyldes
af stille hviskende Skygger.
De viser mig deres Våben,
de viser mig deres Vunder,
de spørger: Hvordan vogter I
det Land vi døde for? —
Jeg tier. Og de siger
til hverandre: Se, han blunder,
men hans Hjærte er dog vågent,
hans Vilje er som vor.

Og de taler med hverandre.
Jeg kender deres Røster,
jeg skelner deres Skikkelser.
Jeg mærker, idet jeg ånder,
hin første ramme Krudtrøg
langs Sliens frosne Kyster,
jeg ser de hvide Marker,
de marsjerende Kolonner,

Dybbøls mørke Skanser,
og de gnistrende Granater,
og Sundveds grønne Skovstrand
hin blodige Juni-Nat —
og de samler sig omkring mig,
mine faldne Kammerater,
det danske Folk fra fordum
hos en ensom efterladt.

Der er den brændende stolte Grüner
og den barske Jærnmand Knauer.
Den kloge Ædling du Plat
løfter sin hvide Isse;
der er Pingel, hvis lysende Ungdom
Jorden lukkedes over,
og Brødrene Schau, og Trepka,
og der er mange som disse;
kendte og elskede alle;
men ingen ser mig i Øjet
så strålende dybt og dristigt
som Peter Severin Lund.

Stille står han i Døren
lidt ludende fremadbøjet
og støtter sig til Geværet
med tankefuldt smilende Mund.

Går du til vort Golgata
langsmed Alssunds Kyster,
se ind til Ulkebøl Kirke
dær øster ud imod Fjorden.
Du har vel en Blomst for Sønnen
af Søren Kierkegaards Søster,
for ham hvis Broder skænked os
Hundredårs Hjemliv i Norden?
Dog ikke for andres Ære.
Pluk de hvide Margueriter,
pluk de blodige Valmueblomster
på Markerne rundt om Kjær.
De har en Hilsen at bringe
hin Grav bag Lågens Gitter,
hans eget Liv, hans egen Død
var Danmarks Farver værd.

Selv indfødt Københavner
udsprang han af to Ætter,
som havde dyrket Jorden
i umindelige Tider.
Til Hovedstaden drog de
fra Jyllands barske Sletter
og vandt sig Købmandsrigdom
med hver sin kloge Slider.
Styrkens Arv blev atter omsat:
Børn af disse Jyder
var Lund, Brasiliens Forsker,
var Brødrene Kierkegård.
Det var hans Æt, det var hans Marv.
Selv skabt til Banebryder
hengav han sig for Danmark
i sin Åndskrafts rige Vår.

Han var Forsker, søgte Sandhed.
Men fra østerlandske Skrifter,
hvor Europas Korstogshelte
rager op kun som Barbarer

i en maurisk Mosaiksal;
fra arabiske Bedrifter
i Vidskab og i Skønhed,
Saladiner og Omarer;
fra de fremmede Tungers Tale,
fjærne Tider i fjærne Lande;
fra Studerekammerets Stilhed
under Tankens Stjærnehvælv
opløftede han lyttende
sin rene stærke Pande:
Fjærnt rullede der en Torden,
som kaldte på ham selv.

Han var Lærer, ej for Løns Skyld;
hans halve Liv var Skolen,
de Mænd han fandt og fostred
i Timens kåde Drenge.
Men hvergang Frikvarteret
sprang op mod Forårssolen,
lød Drønene fra Dybbøl
over dejligst Vang og Vænge.

Dær tumlede de lystigt
hans frimodige små Venner,
dær læste de højt klingende
af hver sin danske Bog,
men det sukked i hans Hjærte:
Hvor tror du, Legen ender?
Hvor længe lyder frit som nu
vort skønne danske Sprog?

Han var Trøster, han var Hjælper,
det var ham, der kunde samle
hele Søskendflokken festligt
i Alvor som i Glæde.
Ham agtede, ham elskede
de Unge og de Gamle,
Hjemmets Hjærte var han,
altid levende tilstede;
men ensom og urolig gik han
midt iblandt dem alle,
hørte hemmelige Røsters
høje Klageråb:

„Er vi ikke dine Brødre?"
og hørte Danmark kalde:
„Jeg er dog din Moder.
Så frels mit sidste Håb!"

Ikke Frygt, end mindre Fejghed
holdt ham tøvende tilbage.
Det gjaldt ham kun at vide
før Valget, hvor der trængtes
mest bydende til hans Kræfter.
Da lød hin knuste Klage,
da stønnede Danmarks Hjærte
den Morgen Dybbøl sprængtes.
Og han vaklede ikke længer.
Gennem Drønet, gennem Flammen
hørte han Guds Røst, som kaldte,
rejste sig derved
og tog i Hånden en for en
de kære allesammen:
„Farvel. Nu ser jeg Vejen.
Nu fandt mit Hjærte Fred."

At tjene Fædrelandet
af al sin Lyst og Evne
var dets Forsker og dets Elsker
den fortroligste af Tanker.
Kun havde han jo tænkt sig
et fredeligere Stævne
end det, hvortil han kaldtes
ved Alssunds grønne Banker.
Af fælles Fortids tusend Tråde
tænkte han at tvinde
en Snor til Sammendragning
af Stammens delte Rod.
Den flængte nu hårde Hænder
så dybt som ingensinde;
han nåede kun at bade
dens Vunder med sit Blod.

Halvt Soldat og halvt Magister
traved Lund dær, træt og støvet,
og slæbte tilmed tiest
Riflen og Tornystret

for en Fælle, som var endnu
mere træt og mindre øvet.
Dog var der noget ved ham,
som andre villigt lystred.
Han vidste Vej, fornam de,
han var god at gå ved Siden,
denne fordringsløse, hjælpsomme,
muntre Kammerat,
der, før man fik så meget
som bedt ham, med sin Viden,
med sit Smil og med sin Håndsrækning
altid var parat.

Og det skønne var, at Skæmten,
var at Latterens lyse Kilde
gennem Tungsind sprang af Livskraft
allerdybest i hans Indre;
at hans Jævnhed, det var Styrkens;
det var større Ting, han vilde,
end hævde sig ved Hovmod
over dem der evned mindre.

Han var ikke blot en Frivillig
i de Slagnes Rækker,
ikke simpelthen Erstatning
for en Mand af dem der faldt.
Af Uniform en Menig,
men en Vogter og en Vækker,
ved Hjærtets Kraft en Fører
af dem, hvorom det gjaldt.

Hans Navn er blandt de Navne
vi nødigt måtte slette,
hans Minde blandt de Minder
det mest gør godt at møde,
endskønt hans korte Krigsvej
kun tegner sig i dette,
hvorfor han kom, hvordan han stred
den Dag på Als og døde.
Hans Strid var Danmarks sidste
store Strid mod Nederlaget,
den bitre, den fortvivlede
Døds-Kamp for Fædres Jord.

Hvor danske og tyske Rækker
vildt blandedes under Slaget,
dær gik han frem, der finder vi
hans Fodtrins klare Spor.

Hin årle Juni-Morgen
var det solvarmt allerede.
Brat vakte gik de sultne
imod en sejrrig Fjende.
Det glimtede, det smældede,
det røg af Rug og Hvede.
De vidste det var Fjenden,
som puslede derinde,
og de kastede sig frygtsomt
i Græsset bag et Dige
og lyttede til Kuglerne,
som hidsigt peb og sang
tæt over dem. Hvem vidste,
hvem vidste nu så lige —
måske, når de nu rejste sig,
at det blev sidste Gang.

Men Peter Lund stod oprejst,
høj, bred, lidt fremadbøjet,
og skød, som det var lært ham
på Banens trygge Stade,
greb Sidemandens Riffel,
rap på Hånden, rap på Øjet,
og skød, og greb den næstes,
og lod de andre lade,
som om det var de andre,
der var tøvende Rekrutter,
og ham der var den hærdede:
„Se, Folk, det går endda!“
Og hele Kompagniet
sprang op. I få Minutter
var Hegnet hist erobret,
det gik fremad med Hurra.

Ved sin Løjtnants Side
løb Lund i første Række.
Hvergang de måtte stanse,
lød hans klare Stemme:

„Husk på at det er Danmark,
hvis Bryst vi skal dække!
Vi slås for Fred og Frihed,
for ærligt Liv herhjemme."
Og det kendtes nok af Kampen,
at Sjællandsfar og Jyde
af Kauffmanns tro Brigade
havde begrebet hvad det gjaldt.
Men i den vilde Strid, her stod
om hvert et Hus, hver Gyde,
hvert Hegn, var Lund den første,
og først af dem der faldt.

De styrted frem, de stormed
en Gård med hvide Mure,
da knitred Fjendens Rifler,
dær faldt de næsten alle.
Lund sprang højt som en anskudt Hjort
og lå i Markens Fure
med Kuglen gennem Brystet.
Ak, det var strængt at falde.

„Er jeg alvorligt såret?“ bad han.
„Ja,“ sa Ludvig Fenger,
der såret selv kom krybende
på Marken til sin Ven.
„Så Gud ske Lov! Jeg skammede mig,
at ikke jeg gik længer.
Nu tør jeg roligt hvile.“
Så strakte han sig hen.

Hans Hvile blev den lange Hvile.
Dog, han måtte ligge
og brydes hårdt med Døden
en Tid på Lasarettet.
Lidende husvaled han
med gode Ord og Blikke
de andre; dødtræt lå han,
men Hjærtet var ej trættet.
Syge lå der, døende;
den tyske Præst blev hentet,
og Lund stod op fra Lejet
trods sit gennemskudte Bryst:

De fangne Danske modtog
taknemlig Sakramentet,
indviet på Modersmålet
med Vennens brudte Røst.

Hans Broder Troels sad hos ham,
holdt hans Hånd. I disse høje
og lyse Rum på Sandbjærg
var der tyst som i en Kirke,
og en Alterlue brændte
i den døende Broders Øje.
Den lyser nu for os alle
i den levende Broders Virke.
Igennem Folk og Fædreland
al Menneskehed imøde,
den ene sit ædle Arbejd,
den anden sit ædle Blod.
Ak, nu er det lang Tid siden
den ældste Broder døde —
døde, som han levede,
med stille Heltemod.

I Ulkebøl, dær hviler han,
i Kirkens grønne Have,
gravlagt på sin vante
Vagtpost nær Fjordens Kyster.
En Sten på Graven taler Dansk,
og fra de andre Grave
gensvarer dansk og trofast
de gamle Slægters Røster.
Og ind fra Kjær Bys Marker
mod Lågens lukte Gitter
vandrer hver ny Skærsommer
et sagte syngende Tog
af røde Valmueblomster
og hvide Margueriter;
de sænker for den faldne
det skønne Dannebrog.

KOMMANDANTEN

De er nær, de lyse Nætter
og det smalle Måneny
sejler over grønne Sletter
  i en sølvhvid Sky.
Bag Alleens nøgne Linde,
mellem Kystens Poppeltræer,
ser man Havets Flader skinne
  sælsomt højt og nær.

Han, der i den stængte Stue
sider ensom på sin Gård,
ser ej Månens blide Lue,
  mærker ingen Vår,
sidder sjunken kun og stirrer
på et udbredt Pergament;

Hånden over Bordet dirrer
  som i Feber spændt.

Uret bliver ved at dikke,
stille smelter Lysets Rand.
Kender du ham stadig ikke,
  denne gamle Mand?
Stridt og hvidt som Rimgræs Håret,
Skægget og de barske Bryn:
Det er Lunding. Er han såret?
  Hvad vil han på Fyn?

Såe man ellers nogensinde
Fredericias Kommandant
fra sin Fæstning, fra sin Fjende
  vige, før han vandt?
Har han sluppet Magtens Tøjler
for at hvile sig en Stund?
Hvad skal Fredericias Nøgler
  da på Kristianslund?

Det er dem, hans Venstre klemmer;
se, så hårdt at det gør ondt!
Og det synes, at han gemmer
  for det tunge Bundt,
mens han ufravendt betragter
Kortet, som det udbredt her
viser, hvad hans Fæstning magter,
  hvad hans Værk er værd.

Røde Vinkler bryder sorte,
Cifre står ved Streg og Prik.
Volde, Bastioner, Porte
  stiger for hans Blik.
Herfra såe han Danmarks bedste
Manddom bryde væbnet frem,
såe dem styrte Fjendens Fæste
  og befri vort Hjem.

Over Skanser og Kanoner
gik det gennem Ild og Blod,

over knuste Bataljoner
  som en Lavaflod.
Holstensk Trods og Prøjsisk Snille
såe han segne, såe han fly.
Frit lå Danmark i det milde
  gyldne Sommergry.

Bülow troede, det var Aften;
sådan sled det store Slag,
sådan svulmed Folkekraften
  sjette Juli-Dag,
Og han selv, der såe dem stride
under Rye og Schleppegrell,
hans var ved de Tapres Side
  Hælvten af vort Held.

Kyndigt planlagt, grundfast bygget
stod ved ham vor Sejers Port,
fast forsvaret, snildt betrygget;
  dygtigt var det gjort.

derfor, da om Bæltets Munding
tyske Bål pånу slog Krans,
hed det strax: „Vi har jo Lunding.
Vagten her er hans.“

Sikkert var han grånet siden
i de gangne fjorten År,
dog som Flint og Fjæld i Striden,
trods de værre Kår,
fik den genskabt og forstærket,
Fredericias gamle Vold,
nu af Dybbøls Blodskrift mærket
som vort sidste Skjold.

Lunding selv og Danmark vidste:
Briste skal hans Hjærtebånd,
før den Gamle lader vriste
Værget af sin Hånd.
Knust måske, men aldrig skåret,
slippes det i Døden blot;

derfor, dertil var han kåret
af sit Folk, sin Drot.

Ja, det troede han. Han troede,
han var sat der som Soldat.
Hakken sang, og Volden groede,
Skytset stod parat.
Rolig såe han Staden ramle,
ordned klogt og våged hvast:
Man skal mærke, at den Gamle
kan endnu stå fast.

Og så kom det, Tordenslaget.
Ak, om det var fjendtlig Dåd!
Nej, dær stod han, stod bedraget,
og af Rigets Råd!
Giftigt hvisled som en Slange
dette lumpne Telegram:
Røm din Fæstning! Vi er bange.
Skynd dig med din Skam!

Lundings Lynbud skjalv tilbage
lønligt gennem Luft og Sø:
Skal jeg? Skån mig! lød hans Klage.
Helre vil jeg dø. —
Intet hjalp. Hint fejge Hjærte
rysted gennem Tid og Rum:
Skynd dig! — Og han åd sin Smerte,
og han adlød stum.

Den, som lod de Meza falde,
for han havde frelst vor Hær;
den som dybbøl-bandt dem alle
under Bødlens Sværd;
den, hvis Stivsind, ført af Niddet,
hærged værre her end Vold;
det var ham, der skræmt fra Viddet
smed vort sidste Skjold.

Febersyner, onde Drømme:
Før et Brystværn blot var sprængt,

lod han Fredericia rømme —
og blev ikke hængt!
Krudtet — bød han slængt i Vandet,
Skytset — bød han naglet fast.
Da drog Lunding tyst af Landet,
før hans Hjærte brast.

Se sin stolte Fæstning ligge
fejgt forladt, før Fjenden kom,
nej, det udholdt han dog ikke,
det må andre om.
Sådan slap han Magtens Tøjler,
flygted med sit Hjærtesår,
skjulte sig og Stadens Nøgler —
ingen aner hvor.

Derfor, medens Havets Sletter
blinker under Månens Horn,
og det blide Dugfald mætter
Markens grønne Korn,

sidder hos sig selv i Fængsel
denne stærke gamle Mand,
sprængt, som nu hans Fæstnings Hængsel,
  plyndret, som sit Land.

Hvor er Læbens spotske Runding?
Hvor er Øjets skarpe Lyn?
Se, han græder, gamle Lunding
  med de stride Bryn.
Sjunken sidder han og stirrer,
Fremtidssyner, Febergys, —
stirrer på et Møl, der svirrer
  om det tændte Lys.

